

Čís. 4559.

Bylo-li smluveno zapravení dluhu ve splátkách pod ztrátou lhůt a dány na jednotlivé splátky směnky, nebyl založen nový samostatný směnečný dluh, nýbrž jde o jednotný původní starý dluh. Ustanovení §u 1416 obč. zák. nelze tu použít. Částečné splátky jediného dluhu jest započísti na onu část věřitelovy pohledávky, která je méně dobře anebo vůbec není zabezpečena.

(Rozh. ze dne 14. ledna 1925, R II 6/25.)

Žalovaná uzavřela se žalobcem smír toho obsahu, že se zavázala, zaplatiti mu dlužných 45.000 Kč ve čtvrtročních splátkách po 5.000 Kč, počínajíc 1. červnem 1923, pod ztrátou lhůt, a k zajištění dala žalobci pět nevyplněných smenek. Když splátka ku dni 1. června 1924 nebyla včas zapravena, byly směnky vyplněny se splatností 26. června 1924. Dne 27. června 1924 zapravila žalovaná právnímu zástupci žalobcovu 5.000 Kč, načež žalobce zažaloval celkem pouze 4 směnky po 5.000 Kč. Ve sporu, o nějž tu jde, ponechal procesní soud první stolice platební příkaz na 5.000 Kč v platnosti, odvolací soud zrušil napadený rozsudek a odkázal věc prvnímu soudu, by vyčkaje pravomoci, ji znovu projednal a rozhodl, a uvedl mimo jiné v důvodech: Odvolací soud nesdílí právního názoru prvního soudu, že v době, kdy zaplacená byla částka 5.000 Kč, bylo již o zaplacení celého dluhu 25.000 Kč upomenuto a že dle právního poměru, jaký byl mezi stranami, celý dluh 25.000 Kč dlužno považovati za dluh nedílný. Pro otázku, jak použít §§ 1415 a 1416 obč. zák., jest rozhodným jedině stav věci v době, kdy byla podána tato směnečná žaloba, t. j. den 26. června 1924. Tohoto dne byla dle nepopřené zjištění prvního soudu podána jedině tato žaloba, na základě které pak ještě téhož dne byl vydán směnečný příkaz platební. Žalobu z ostatních čtyř smenek, z nichž každá zněla na 5.000 Kč, zamítl sborový soud pro věcnou nepřislusnost. Dne 27. června 1924 došla právního zástupce žalobcovu částka 5.000 Kč, která byla dne 25. června 1924 zaplacená na jeho konto u poštovní spořitelny. Teprve potom zažaloval žalobce u okresního soudu z oněch 4 smenek pouze 3, směnku čtvrtou však vyloučil s ohledem na ono placení. Názor prvního soudu, že celý dluh žalované 25.000 Kč dlužno považovati za dluh jednotný, nemá podkladu. Toho v první stolici ne tvrdila žádná strana a to neplyne ani ze svědecké výpovědi Dra B-a. Naopak vydáním pěti smenek vzniklo pět samostatných nároků směnečných. Všech pět bylo splatných dne 26. června 1924. Dle posledního odstavce §u 1416 obč. zák. dlužno odečísti onen kapitál, jehož placení bylo již upomenuto, anebo který jest dlužníku nejtěživějším. A to byla právě tato pohledávka, neboť ona byla jedinou pohledávkou žalobcovou, jejíž placení bylo dne 26. června 1924 upomenuto, t. j. byla jediná zažalovanou pohledávkou a mimo to vznikl pro tuto pohledávku ještě téhož dne (ovšem podmíněný) exekuční titul, totiž směnečný rozkaz platební.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil odvolacímu soudu, by o odvolání znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Soud první stolice zjistil, že žalovaná se zavázala žalobci zaplatiti 45.000 Kč ve ¼ročních splátkách po 5.000 Kč pod ztrátou lhůt, že k zajištění těchto 45.000 Kč byly dány nevyplněné směnky, že pátá splátka v den splatnosti nedošla, a že proto všech zbývajících 5 smének znějících na 25.000 Kč se stalo splatnými. Tato zjištění nedoznala v řízení druhé stolice změny, neboť, pokud odvolání žalované strany uplatňovalo i nesprávné ocenění důkazů, bylo odvolacím soudem uznáno za bezpodstatné. Z těchto zjištění vychází zřejmě, že šlo o j e d n o t n ý dluh žalované strany původně 45.000 Kč a že směnkami nebyly založeny samostatné dluhy směnečné, nýbrž že jimi mělo býti jen usnadněno rychlejší vymáhání zbytkové pohledávky. Jednotnosti dluhu nasvědčuje také okolnost, že pro případ nedodržení ujednaných, směnkami zajištěných splátek byla smluvena ztráta lhůt, takže se jejich nedodržením stal celý nezaplacený zbytek dluhu splatným zase celý jako dluh jednotný bez ohledu na rozdělení jeho částky na několik smének za účelem jeho zajištění. Tomu nevádí, že směnečné žaloby o zaplacení čtyř z těchto smének po 5.000 Kč sborovým soudem prvé stolice byly odmítnuty, protože prý jde o samostatné směnečné nároky podléhající podle jejich hodnoty příslušnosti okresního soudu. Za jedno není toto rozhodnutí vydané v jiném sporu pro spor tuto projednávaný směrodatným a mimo to jest něco jiného otázka, zdali lze několik nároků z různých zevně zcela samostatných smének spojití podle §u 227 c. ř. s. v téže žalobě, a něco jiného jest otázka, zdali nárok, k jehož zajištění tyto směnky byly dány, v poměru mezi původními stranami je jednotným. Je proto názor soudu druhé stolice, že žalobcova pohledávka proti žalované o 25.000 Kč nebyla nedílná, správně jednotná, mylným. Jde-li však o jednotnou a tudíž o jedinou pohledávku, nebylo důvodu použití zásady §u 1416 obč. zák., která předpokládá několik samostatných dlužných položek, ale nevztahuje se na částečné splátky jediného dluhu. Ty je podle požadavků úvěrového styku a samozřejmého úmyslu věřitele splátky povolvějšího započísti na onu část jeho pohledávky, která je méně dobře aneb vůbec není zabezpečena, v tomto případě tudíž na onu část, která ještě nebyla ani zažalována. Nelze-li podle toho míti za to, že splátka, které se žalovaná dovolává, se stala na zažalovanou směnku, je pro tento spor bez právního významu, zdali tato byla přijatelkyni včas předložena k placení, neboť nebylo ani tvrzeno, že by dlužnice dluh byla ihned po doručení žaloby zaplatila (srovn. rozhodnutí čís. 1718 sbírky n. s.) a je dále bez významu, zdali odpovídá vůli stran, že splátka byla složena na konto Dr. B-a u poštovní spořitelny. Není proto při správném posouzení věci třeba, doplniti řízení ve směrech soudem druhé stolice naznačených, nýbrž lze ve věci samé rozhodnouti i bez nich.

Čís. 4560.

Jde o zjištění skutkové, nikoliv právní posouzení, vyslovily-li nižší soudy nejen na základě listin, nýbrž i výpovědi svědků, že šlo o zástavu, nikoliv o zajišťovací převlastnění.